

Mathias Möschel
egyetemi docens
Budapest, 2018.
szeptember 5.

Finanszírozó: az Európai Bizottság Jogok, Egyenlőség és Polgárság 2014–2020 programja

Szerződések és szankciók

I) Európai Unió működéséről szóló szerződés, 10. cikk

Politikáinak és tevékenységeinek meghatározása és végrehajtása során az Unió célja többek között a faji vagy etnikai származáson és szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem (egyenlőség általános érvényesítése).

II. Európai Unió működéséről szóló szerződés, 19. cikk (korábban: Amszterdami Szerződés, 13. cikk), ami e területen szélesebb körű kompetenciákkal ruházza fel az EU-t

=> többek között a 2000/43/EK (FED), 2000/78/EK (Foglalkoztatási Keret irányelv) tanácsi irányelvek elfogadása...

III. Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 21. cikk

„Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, **faj, szín, etnikai** vagy társadalmi **származás**, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.”

Faji megkülönböztetés – 2000/43/EK irányelv (FED)

I) Tárgyi hatály

- Valamennyi személyre vonatkozik (az állami és a magánszektorban egyaránt)
- Foglalkoztatás területén széles körben alkalmazandó (a szakképzésben, a munkavállalói érdekképviseleti szervezetek esetén stb. is)
 - Tárgan értelmezett szociális védelem
 - Oktatás
- A nyilvánosság számára hozzáférhető áruk és szolgáltatások, beleértve a lakhatást

II. Egyéb elemek

- Nem terjed ki az állampolgárságon alapuló eltérő bánásmódra (3. cikk (2) bekezdés)
- Megengedi, de nem írja elő a pozitív diszkriminációt (5. cikk)
- Nemzeti esélyegyenlőségi szervek létrehozását igényli (13. cikk)

Faji megkülönböztetés – az EUB ítélezési gyakorlata (1)

I. Kulcsfontosságú ítéletek

a) C-54/07 sz. ügy, *Feryn*

i. Tények: a belga munkaadó nyilvánosan kijelenti, hogy a cégnél nem kívánnak alkalmazni bevándorlókat/marokkóiakat – belga rasszizmusellenes nem kormányzati szervezet által benyújtott kérelem

ii. Kérdések

- közvetlen faji diszkrimináció
- nem (megengedett) állampolgárság alapján történő diszkrimináció
 - áldozat nélküli diszkrimináció
- belga nem kormányzati szervek jogállása

Faji megkülönböztetés – az EUB ítélkezési gyakorlata (2)

b) C-83/14 (GC) sz. ügy, *Nikolova* [+C-394/11 sz. ügy, *Belov*]

i). Tények: a bolgár villamosenergia-ipari vállalat 7 méter magasságban villamosenergiafogyasztás-mérőket helyez el a túlnyomórészt romák lakta városrészekben – nem-roma nő által benyújtott kérelem

ii. Kérdések

- Közvetett/közvetlen járulékos hátrányos faji megkülönböztetés
- Az első EU-ügy, amely romák elleni diszkriminációval foglalkozik
 - Diszkrimináció szolgáltatásnyújtás során

Faji megkülönböztetés – az EUB ítélkezési gyakorlata (3)

c) C-668/15 sz. ügy, *Jyske Finans*

i) Tények: hitelintézet EU- vagy EFTA-tagállamokon kívül született személy esetében (pl. útlevél vagy tartózkodási engedély formájában történő) további személyazonosítást követelt meg az ügyfelétől

ii. Kérdések

- Nemzeti esélyegyenlőségi szervek arra jutottak, hogy etnikai származáson alapuló diszkrimináció történt
 - Az EUB arra jutott, hogy nem állapítható meg állampolgárság alapján történő diszkrimináció, többek között azért, mert a FED nem rendelkezik az állampolgárság alapján történő diszkriminációról
- Közvetett diszkrimináció sem állapítható meg, mivel valamennyi harmadik országbeli állampolgárra nézve hátrányos, nem csak azok egy konkrét csoportjára

Faji megkülönböztetés – az EUB ítélkezési gyakorlata (4)

II. Egyéb (kisebb jelentőségű) ítéletek/döntések

C-391/09 sz. ügy, *Runevič-Vardyn*

- A litván hatóságok megtagadták a lengyel nevek átírását az anyakönyvben – nem tartozik a FED hatálya alá
C-310/10. sz. ügy, *Agafitei* (elfogadhatatlanság)
 - Román bírák azt állítják, hogy a díjazásuk tekintetében hátrányos megkülönböztetés történt – a kérelem nem tiltott okokon, hanem társadalmi-foglalkozási csoporton alapul
C-415/10 sz. ügy, *Galina Meister*
 - Orosz mérnök egy német vállalkozás által elutasított jelentkezése – dokumentumokhoz való hozzáférés – nem sérült az egyenlő bánásmód elve
C-571/10. sz. ügy, *Kamberaj*
 - Huzamos ideig Olaszországban élő albán személy dél-tiroli lakhatási támogatás iránti kérelmének elutasítása – nem tartozik a FED hatálya alá
- e) T-11/03 sz. ügy, *Afari kontra EKB* + F-106/13 és F-25/14 sz. egyesített ügyek, *DD. kontra Európai Unió Alapjogi Ügynöksége*
- Uniós intézményekben történő faji megkülönböztetésre vonatkozó kérelem

Faji megkülönböztetés – az EUB ítélkezési gyakorlata (5)

III. Független ügy(ek)

C-457/17 sz. ügy, *Maniero* (német legfelsőbb bíróság kérelme)

- Külföldi kutatási és tanulmányi ösztöndíj megtagadása valakitől, aki egy Európai Unióon kívüli államban szerzett jogi végzettséget

IV. Egyéb ügy(ek)

C-201/13 (GC) sz. ügy, *Deckmyn*

- Tények: egy híres belga képregény (*Suske en Wiske*) többszörözése, ahol az eredeti karakterek helyett egy szélsőjobboldali párt tagjai szerepelnek muszlim nőkkel és színes bőrű személyekkel megbotránkoztató képeken
 - ii) Kérdések
- 2000/78/EK irányelvet tekintetbe kell venni a szerzői jogi irányelv értelmezésekor (paródiával kapcsolatos kivétel)
 - a rajzok eredeti kiadóinak (ez ügyben a felperes) jogos érdekük fűződik ahhoz, hogy biztosítsák: szerzői jogaikhoz nem társulnak hátrányos megkülönböztetést sugalló üzenetek

Szexuális irányultság – 2000/78/EK irányelv

I) Tárgyi hatály

- Foglalkoztatásra és a munkavállalásra korlátozódik
- Az életkor, fogyatékoság és vallás/meggyőződés alapján történő diszkrimináció eseteire is vonatkozik

II) Egyéb elvek

- (22) preambulumbekzdés: „Ez az irányelv nem érinti a családi állapotra és az attól függő ellátásokra vonatkozó nemzeti törvényeket”
- Nincs előírt követelmény az esélyegyenlőségi szervek számára

Szexuális irányultság – az EUB korábbi vonatkozó ítélezési gyakorlata

- i) C-13/94 sz. ügy, *P. kontra S. és Cornwall County Council*
 - Transzszexuális személy elbocsátása nem alapuló diszkriminációnak minősül
- ii) C-249/96 sz. ügy, *Grant v. South-West Trains*
 - A munkavállalással összefüggő juttatások megtagadása egy lesbikus vasúti alkalmazottól nem meríti ki a nem alapuló megkülönböztetés tényállását
- iii) C-122/99 P és C-125/99 P sz. ügyek, *D. és Svéd Királyság kontra az Európai Unió Tanácsa*
 - Az egynemű élettársak, akik közül az egyik egy európai intézményben dolgozik, kizárhatók a házassággal járó kedvezményekből
- iv. C-117/01 sz. ügy, *K.B. és a National Health Service Pension Agency*
 - Az özvegyi nyugdíj nemváltoztató élettárs partnerétől történő megtagadása sérti az egyenlő díjazás elvét

Szexuális irányultság – az EUB 2000/78/EK irányelvre vonatkozó ítélkezési gyakorlata (1)

a) C-267/06 sz. ügy, *Maruko*

- Az özvegyi nyugdíj azonos nemű élettárs túlélő partnerétől történő megtagadása kimeríti a szexuális irányultság alapján történő *közvetlen* diszkrimináció tényállását

b) C-147/08 sz. ügy, *Römer*

- A kiegészítő nyugellátás azonos nemű élettárs partnerétől történő megtagadása kimeríti a szexuális irányultság alapján történő *közvetlen* diszkrimináció tényállását

c) C-267/12 sz. ügy, *Hay*

- Az azonos nemű partnerek kizárása a kollektív szerződések által kínált kedvezményekből kimeríti a szexuális irányultság alapján történő közvetlen diszkrimináció tényállását

Szexuális irányultság – az EUB 2000/78/EK irányelvre vonatkozó ítélkezési gyakorlata (2)

d) C-443/15 sz. ügy, *Parris*

- Az özvegyi nyugdíj azonos nemű élettárs túlélő partnerétől történő megtagadása, ha az élettársi kapcsolat a biztosított 60. életévének betöltését követően jött létre (korábban az ír jogszabályok ezt nem ismerték el), nem minősül szexuális irányultságon, életkoron vagy mindkettőn alapuló hátrányos megkülönböztetésnek
- Kokott főtanácsnok szerint életkoron alapuló közvetlen, szexuális irányultságon alapuló közvetett, továbbá interszekcionális diszkrimináció történt
- Az EUB szerint az eset a 6. cikk (2) bekezdése szerinti életkoron alapuló diszkrimináció alóli kivétel, a szexuális irányultságot illetően pedig a 22. cikk alkalmazandó, ami úgy rendelkezik, hogy az uniós jog nem kényszerítheti a tagállamokat az azonos nemű párok más országokban bejegyzett élettársi kapcsolatainak visszaható hatállyal történő elismerésére
 - Visszaautasította az interszekcionalitás fogalmát

e) C-81/12 sz. ügy, *ACCEPT*

- A labdarúgó klub védnökének homofób kijelentései (anélkül, hogy a csapat egyértelműen elutasította volna ezeket) diszkriminatív felvételi politikát jeleznek
- A szankcióknak arányosaknak és hatékonyaknak kell lenniük, az egyszerű figyelmeztetés nem elegendő

Szexuális irányultság – az EUB Foglalkoztatási Keret irányelvvel ellentétes ítélkezési gyakorlata

- a) C-199/12–C-201/12. sz. egyesített ügyek, *X és Mások* (homoszexuális férfiak menekült jogállása)
 - A menekült jogállásról szóló 2004/83/EK irányelv
 - Homoszexuálisok konkrét csoportkénti elismerése
- DE kriminalizálás, a homoszexuális cselekmények önmagukban nem minősülnek bűncselekménynek
- b) C-528/13. sz. ügy, *Léger* (homoszexuális férfiak véradásának teljes tilalma)
 - 2002/98/EK, 2004/33/EK irányelvek + EU Alapjogi Charta 21. cikk és 52. cikk (1)
 - A tiltás helyénvaló (közegészség védelme), feltéve, ha arányban áll a tudományos megelőzési eljárásokkal
- c) C-673/16 (GC) sz. ügy, *Coman* (Azonos nemű párok szabad mozgásának)
 - 2004/38/EK irányelv + EU Alapjogi Charta 21. cikke
 - Azonos nemű párok szabad mozgásának megerősítése